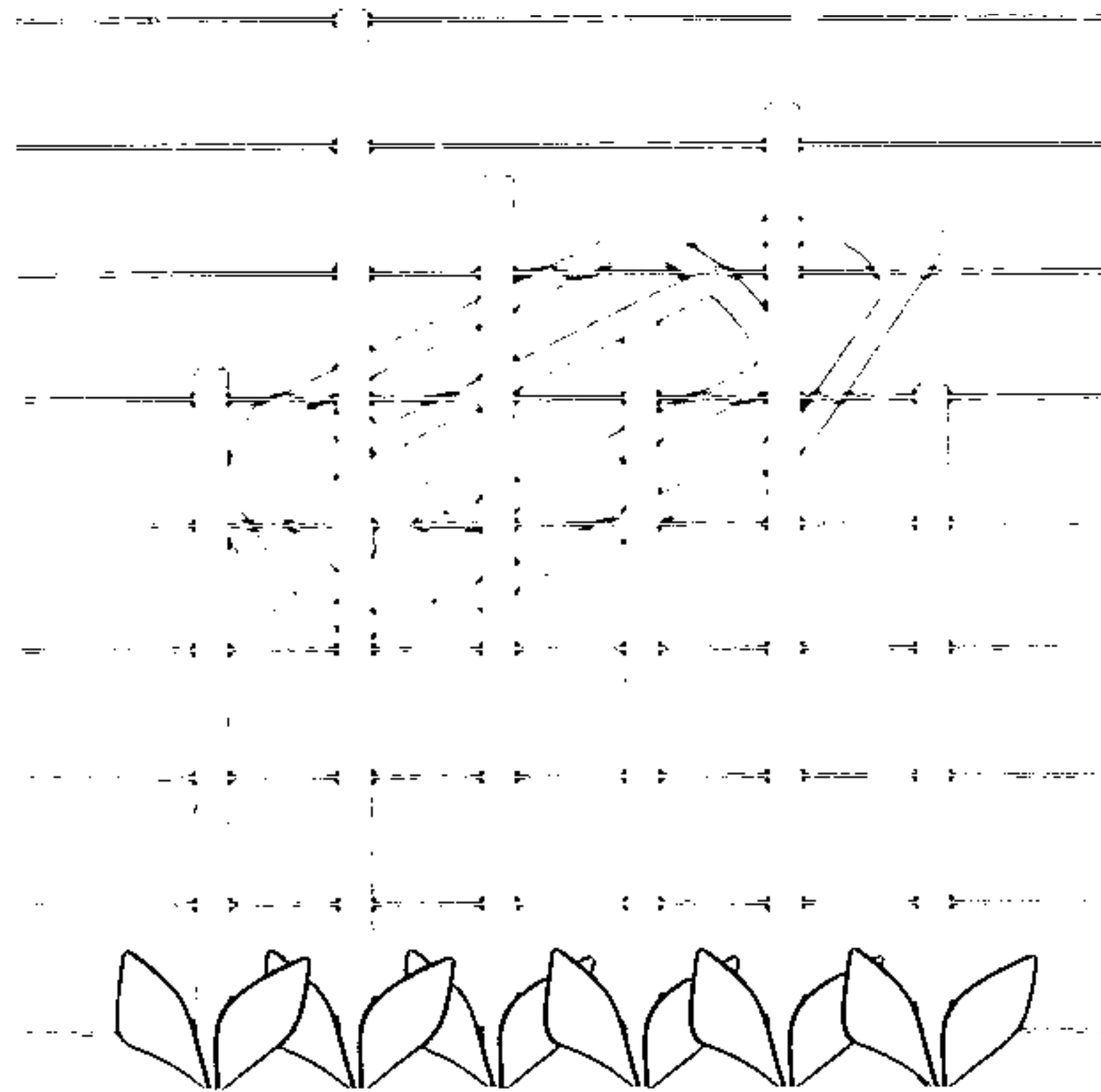

המוסד לביטוח לאומי

סקרים מנהליים

סקר מקבלי גמלה פרטיים

מאת:
שנטל וסרשטיין
יעקב צדקה

פנימי

מס' 55

המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון

סקר מקבלי גמלה פרטיים

מאת:

שנטל וסרשטיין
יעקב צדקה

ירושלים, סיון התש"ס, יוני 2000

ה ק ד מ ה

מאז שנת 1974, המוסד לביטוח לאומי משלם קצבאות נכות לנכים אשר צמצמו את כושרם לחשתכר בשל מגבלה גופנית או נפשית. חלק מנכים אלה שמצבם הרפואי-תפקודי קשה ביותר מתגוררים במוסדות אשר מעניקים לנכים את הטיפול והסיוע הדרוש.

במסגרת מימון האשפוז של הנכים מעביר המוסד לביטוח לאומי חלק מקצבת הנכות אליה זכאים הנכים. כ-20% מהגמלה מועבר ישירות לנכה או לאדם שמונה כמקבל גמלה עבורו, וזאת במקרים שהנכה אינו מסוגל להשתמש בכספיו באופן עצמאי. מקבל הגמלה אמור להשתמש בגמלה לטובת הנכה ולדאוג לצרכיו.

דו"ח זה בוחן לראשונה את היקף וטיב חקשר בין מקבל הגמלה והנכה ואת השימוש בגמלה המועברת אליו לטובת הנכה. הדו"ח מבוסס על נתונים שנאספו ממקבלי הגמלה, שחם בדרך כלל בני משפחה, ומעובדים סוציאליים במוסדות בהם מאושפזים הנכים.

הסקר רוכז על ידי גבי שנטל וסרשטיין ומר יעקב צדקה במינהל המחקר והתכנון של המוסד לביטוח לאומי. תודתנו נתונה למר מוטי אסרף מענף הנכות אשר סייע באיתור האוכלוסייה ולצוות הסקרים במינהל המחקר אשר ביצעו את הראיון.

ברנדה מורגנשטיין

מנחלת אגף גמלאות ארוכות מועד

תוכן עניינים

1	מבוא
1	רקע
1	מטרות הסקר
2	ביצוע הסקר
4	ממצאים
4	אפיוני הנכים
5	תאור מקבלי הגמלה
6	תדירות הביקור אצל הנכה
9	תדירות שיחות טלפון עם המאושפז
10	תוכן הביקור אצל הנכה
13	סיכום
15	נספח

מ ב א

רקע

בישראל קיימים מספר מוסדות שבהם מאושפזים נכים הזכאים לקצבת נכות מהמוסד לביטוח לאומי ואשר אינם יכולים לשהות במסגרת הקהילה בגלל מצבם הפיזי, השכלי או הנפשי. מוסדות אלו ערוכים להעניק לאוכלוסייה זו את הטיפול וההשגחה הצמודים, הדרושים כל כך למאושפזים אלה ולמשפחותיהם.

במקרים אלה של שהות במוסד, מועבר חלק גדול מהגמלה שהנכה זכאי לה ישירות לגוף הציבורי הנושא בהוצאות החזקתו. לצורך כיסוי ההוצאות הקשורות לדיור וכלכלה. על פי החוק, 20% מן הגמלה אינו מועבר למוסד אלא מיועד לכיסוי הצרכים האישיים של הנכה.

מאחר שנכים המאושפזים במוסד אינם מסוגלים בדרך כלל להשתמש בגמלה זו באופן עצמאי, הביטוח הלאומי ממנה עבורם "מקבל גמלה" – אדם או גוף ציבורי. בדרך כלל מקבל הגמלה הוא בן משפחה של הנכה, המקבל על עצמו להשתמש בגמלה לטובת הנכה, לבקר את הנכה במוסד, לדאוג לצרכיו וכן לעקוב אחר הטיפול בו במוסד.

הגמלה מועברת ישירות אל מקבל הגמלה והיא אמורה לממן בחלקם את צרכיו של הנכה, כמו מצרכי מענק מיוחדים, ביגוד וצרכים אחרים על-פי בקשת הנכה או צרכים המאותרים על ידי מקבל הגמלה או הצוות המטפל. את הקשר עם המטופל, הכרוך בביקורים ובצרכים נוספים על מה שנותן המוסד אמור לקיים מקבל הגמלה גם בהתייעצות קבועה עם הגורמים המקצועיים במוסד – הרופאים והעובדים הסוציאליים, המכירים היטב את מצבו של המטופל.

חיקף אוכלוסיית הנכים המאושפזים במוסדות הוא -9,400. לכ-4,500 מהם מינה המוסד לביטוח לאומי מקבל גמלה פרטי.

מטרת הסקר

מינוי מקבל הגמלה נעשה פעם אחת לשנים רבות, ואין במוסד נוהל מעקב אחר תפקודו ויכולתו לחמשיך ולדאוג לצרכיו של הנכה השוהה במוסד.

לאחר החלטה על מינוי, משולמת הגמלה לידי מקבל הגמלה במשך שנים רבות ללא בדיקה ופיקוח. בשל כך הוחלט לערוך סקר, אשר מטרתו לבדוק בו את השימוש הנעשה בגמלה המועברת למקבל הגמלה מדי חודש וכן את הקשר של מקבל הגמלה עם הנכה עצמו ועם הגורמים המטפלים במוסד שבו הוא שוהה.

ביצוע הסקר

הסקר נערך על מדגם של נכים המאושפזים במוסדות אשר מונו להם מקבלי גמלה. עבור כל נכה רואיין מקבל הגמלה בראיון טלפוני. כמו כן רואיין העובדים סוציאליים/המטפלים של הנכים במוסדות, גם הם בראיון טלפוני. כל זאת במטרה להשוות מידע על אופן הטיפול וההתייחסות של מקבלי הגמלה אל המאושפזים, הן מנקודת ראותו של מקבל הגמלה והן על פי חוות הדעת של העובד הסוציאלי המכיר את צורכי הנכה, וכן לבדוק את מהות הקשר בין הנכה לבין מקבל הגמלה.

כדי שניתן יהיה לבצע ראיונות אלו היה צורך במידע בסיסי כמו:

- שם מקבלי הגמלה ומספר טלפון.
- שם המאושפז ומספר טלפון.
- שם המוסד ומספר הטלפון.
- שם העובד הסוציאלי או העובד המקצועי האחר המטפל במישרין בנכה.

הנתונים שקיבלנו מקובץ נכות לקו בחסר. בעיקר היו חסרים מספרי טלפון, הן של מקבלי הגמלה והן של המוסדות. גם המידע אודות המאושפזים השוהים במוסדות לא היה מדויק. בעיות אלו של איתור מספרי טלפון וכתובות מדויקות הצריכו פעולות איתור מורכבות שארכו זמן רב.

השלב הבא כלל מספר פעולות:

- הדרכת הפוקדים – הסוקרים.
- ביצוע ראיונות כ"פרי-טסט".
- ביצוע ראיונות טלפוניים (של מקבל גמלה ושל עובד סוציאלי או מטפל אחר במוסד).

הראיונות בוצעו על-ידי סוקרים מיומנים בעלי ניסיון רב בראיון בשיטות דומות. בשלב הראשון של הראיונות נכחו בעת ביצועם, עובדים ממחלקת הסקרים, כדי להפיק לקחים מדרך הראיון, עד לשלב שבו היה ברור לנו שהראיונות מבוצעים בצורה יעילה ונעימה כנדרש. תקופת הראיון היתה מאוגוסט 1997 עד ינואר 1999.

בסך הכל הופק מדגם של 207 מאושפזים. לכל אחד מהמאושפזים נדרשנו כאמור לבצע שני ראיונות - ראיון של מקבל הגמלה וראיון של עובד סוציאלי או מטפל מקצועי אחר במוסד.

לאחר שהתברר שחלק מהנכים נפטרו, או עברו לבתי אבות, או שאינם שוהים במוסד, נותרו 184 מרואיינים שלגביהם היה צפי לזוג ראיונות (מקבל גמלה + מטפל). תוך כדי ביצוע הראיונות התברר שאי אפשר לאתר מספרי טלפון של חלק ממקבלי הגמלה ולכן רואיין 159 מקבלי גמלה. להלן מספר הראיונות שבוצעו לעומת המספר המתוכנן:

207	סה"כ ראיונות מתוכננים
159	סה"כ זוגות ראיונות שבוצעו (מקבל גמלה + מטפל במוסד)
25	סה"כ ראיונות של עו"ס/מטפל (שבוצעו ללא ראיון של מקבל גמלה)

ממצאים

הנתונים העיקריים המוצגים בדו"ח זה מתייחסים למדגם של 159 הנכים שאותרו הן מקבלי הגמלה שלהם והן העובדים הסוציאליים המועסקים במוסד שהם שוהים בו. בנוסף על כך, היו כאמור, 25 נכים שאת מקבל הגמלה שלהם לא הצלחנו לאתר ולראיין; ורואיינו העובדים הסוציאליים שלהם בלבד. במהלך הדו"ח נתייחס לקבוצה זו בנפרד תוך נסיון להשוות ליתר הנכים.

אפיוני הנכים

לוח מס' 1: הנכים במוסדות שיש להם מקבל גמלה פרטי וסך כל מקבלי קצבאות נכות כללית,

לפי גיל

מקבלי קצבת נכות כללית*	הנכים במוסדות שיש להם מקבלי גמלה	גיל
122,803	159	סך הכול: מספרים אחוזים
100.0	100.0	
**24.0	20.0	24-18
	37.4	34-25
21.9	17.4	44-35
25.5	18.7	54-45
28.6	6.5	55+

* מקבלי קצבאות נכות בדצמבר 1998.
** מתייחס לקבוצת גיל 34-18.

מהתפלגות הנתונים שלעיל מתברר, שקצת יותר ממחצית, כ-57%, שייכים לקבוצת גיל 34-18, ו-6.5% בלבד מתוכם הם בני 55 ומעלה. לעומת זאת בקרב מקבלי קצבת נכות כללית המתגוררים בקהילה 48% הם בני 34-18, ו-29% הינם בני 55 ומעלה.

במילים אחרות, אוכלוסיית הנכים השוהים במוסדות שיש להם מקבל גמלה פרטי צעירה יותר מסך מקבלי קצבת נכות כללית.

לוח מס' 2: הנכים במוסדות שיש להם מקבל גמלה פרטי ומקבלי קצבאות נכות

כללית, לפי חליקוי העיקרי

מקבלי קצבת נכות כללית*	נכים במוסדות	חליקוי עיקרי
122,803	159	סך הכול: מספרים
100.0	100.0	אחוזים
12.1	75.5	פיגור
29.4	12.9	נפש
11.3	3.9	נוירולוגיה
6.5	1.3	ראייה
40.7	6.5	אחר

* מקבלי קצבה בדצמבר 1999.

מרבית הנכים במוסדות שהתמנו בעבורם מקבלי גמלה פרטיים סובלים מפיגור (76%). לגבי 13% חליקוי העיקרי הינו נפשי.

תיאור מקבלי הגמלה

מתוך 159 מקבלי הגמלה שרואיינו במסגרת הסקר, 58% היו הורים של הנכה ועוד 35% היו אחים או אחיות. דהיינו מרבית מקבלי הגמלה הפרטיים (כ-92%), היו בני משפחה.

לוח מס' 3: הנכים לפי קרבת מקבלי הגמלה ולפי גיל הנכה

גיל הנכה						קרבת מקבלי הגמלה
55+	54-45	44-35	34-25	24-18	סך הכול	
10	30	28	59	32	159	סה"כ: מספרים
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	אחוזים
30.0	24.1	37.0	74.7	90.3	58.7	הורה
60.0	69.0	55.6	17.2	9.7	34.8	אח/אחות
10.0	6.9	7.4	8.1	-	6.5	אחר

כצפוי, סוג הקרבה של מקבל הגמלה מושפע מגיל הנכה. דהיינו הורה הוא המקבל הדומיננטי כאשר הנכה הוא עד גיל 34. מגיל 35 לעומת זאת, אחים או אחיות מהווים את הקבוצה הגדולה ביותר של מקבלי הגמלה.

תדירות הביקור אצל הנכה

בכ-95% מהמקרים נמצאה התאמה בין דיווח מקבל הגמלה לבין דיווח העובדים הסוציאליים באשר לביקור אצל הנכה. עם זאת ראוי לציין שהעובדים הסוציאליים לא היו מודעים לזהות המבקר, אף שכאמור כמעט ב-60% מן הביקורים היה זה ההורה.

לוחות מס' 4 ו-5 מציגים נתונים לגבי תדירות הביקורים של מקבל הגמלה אצל הנכה. הנתונים מוצגים בנפרד על פי דיווח מקבל הגמלה ועל-פי דיווח העובד הסוציאלי המטפל, וזאת כדי להשוות דפוסי הביקור באופן כללי (ראה נספח להצלבת הנתונים, לוח 1 ולוח 2 כדי לקבל נתונים מדוייקים באשר להתאמה בין מקבל הגמלה והעובד הסוציאלי).

לוח מס' 4: הנכים במוסדות לפי מועד הביקור האחרון, על-פי דיווחים של מקבל

הגמלה והעובד הסוציאלי

מועד הביקור האחרון	על-פי מקבל הגמלה	על-פי העו"ס*	עו"ס בלבד רואיין*
סך הכול: מספרים	159	159	25
אחוזים	100.0	100.0	100.0
לפני שבוע	50.3	43.4	32.0
לפני שבועיים	18.2	17.0	24.0
לפני חודש	16.4	12.0	20.0
לפני 3 חודשים	5.7	15.1	4.0
לפני חצי שנה	1.3	3.8	-
לפני שנה	2.5	0.7	4.0
אף פעם ולא ידוע	5.7	8.2	16.0

* ב-159 מקרים רואיינו מקבל הגמלה והעובד הסוציאלי. הלוח מציג בנפרד את 25 הנכים שלגביהם רואיין העובד הסוציאלי בלבד.

לגבי מועד הביקור האחרון של מקבל הגמלה אצל הנכה, כמחצית ממקבלי הגמלה דיווחו שהביקור האחרון התקיים בשבוע שלפני הראיון. הדיווח אומת לרוב על ידי העובדים הסוציאליים. כ-35% ממקבלי הגמלה ביקרו את הנכה בטווח של שבועיים עד חודש. עם זאת, בעוד שרק 15% ממקבלי הגמלה דיווחו על ביקור אחרון לפני למעלה משלושה חודשים (או לא ידוע), יש להדגיש שהעובדים הסוציאליים דיווחו על 28% מן הנכים כי הביקור האחרון היה לפני שלושה חודשים ויותר.

השאלה על תדירות הביקורים תאמה באופן חלקי את ממצאי השאלה על מועד הביקור האחרון. ככלל, בכ-28% מן המקרים דיווח העובד הסוציאלי על תדירות ביקורים נמוכה מזו שדווחה על ידי מקבל הגמלה, ו-16% אף דיווחו על תדירות גבוהה יותר (לוח מס' 2 בנספח). בולט בלוח 2

מס' בהמשך כי באופן כללי כ-20% מהנכים המאושפזים במוסדות זוכים לביקור בכל שבוע, הן לדברי מקבלי הגמלה והן לדברי העובד הסוציאלי. כאמור, אין הסכמה בין העובדים הסוציאליים לבין מקבלי הגמלה על מספר הנכים שמבקרים אותם פחות מפעם בחודש. לפי העובדים הסוציאליים, 30% מן הנכים אינם זוכים לביקורים בתדירות סבירה (פחות מפעם לחודש) בהשוואה - 20% לדברי מקבלי הגמלה.

לוח מס' 5: תדירות הביקורים אצל הנכה לפי מקבל הגמלה ולפי העובד הסוציאלי

תדירות הביקור	מקבל גמלה 159	עובד סוציאלי	עו"ס בלבד רואיין
סך הכול: מספרים אחוזים	159	159	25
	100.0	100.0	100.0
בכל שבוע	22.6	20.8	24.0
בכל שבועיים	30.8	22.6	16.0
פעם בחודש	26.4	26.4	24.0
פחות מפעם אחת בחודש	13.8	25.2	24.0
אף פעם ולא ידוע	6.4	5.0	12.0

מכל מקום, קיימת קבוצה לא קטנה של נכים אשר אינם זוכים לביקורים תכופים של מקבלי הגמלה שמונו בשבילם, בייחוד בקרב הנכים אשר לא הצלחנו אף לאתר את מקבלי הגמלה שלהם לצורך ראיון (25 נכים).

ביקשנו לבחון את תדירות הביקור אצל הנכה על פי קרבת מקבל הגמלה. כאמור, רוב מקבלי הגמלות היו הורים או אחים. ככלל, הורים נוטים לבקר יותר לעומת אחים וקרובים אחרים. הדבר בולט בייחוד לגבי ביקורים שבועיים: כ-30% מן ההורים מגיעים לביקור בכל שבוע לעומת 16% מן האחים.

לוח מס' 6: תדירות הביקורים לפי קרבת מקבל הגמלה

תדירות הביקור*	סך הכול	חורה	אחות	אחר
סך הכול: מספרים אחוזים	159	92	57	10
	100.0	100.0	100.0	100.0
בכל שבוע	22.6	29.4	15.8	9.1
בכל שבועיים	30.8	30.4	28.1	45.5
פעם בחודש	26.4	23.9	31.6	18.2
פחות מפעם אחת בחודש	13.8	12.0	17.5	9.1
אף פעם ולא ידוע	6.4	4.3	7.0	18.1

* לדברי מקבל הגמלה.

נוסף על ביקור של מקבל הגמלה עצמו, 2/3 מן מקבלי הגמלה דיווחו שיש עוד מבקרים אצל הנכה (לוח מס' 7). יצויין כי ככל שיורדת תדירות הביקור של מקבלי הגמלה, כן יורד שיעור הזוכים לביקור של אדם אחר. מרבית המבקרים הנוספים (63%) הם קרובי משפחה. יש לציין שקיימת קבוצה של נכים אשר זוכים לביקורים מעטים ממקבלי הגמלה (פחות מפעם בחודש) ואשר אין אדם אחר שמבקר אותם: כ-10% מכלל הנכים. לעומתם, 39% מן הנכים אשר זוכים לביקורים תכופים (פעם בשבוע) גם של מקבלי הגמלה וגם של אחרים (25%).

לוח מס' 7: תדירות של מבקרים נוספים לפי הביקורים של מקבלי גמלה

תדירות ביקור של מקבל גמלה*	סך הכול		אחוזים	מספרים
	יש מבקרים נוספים	אין מבקרים נוספים		
סך הכול	65.6	34.4	100.0	159
לפחות פעם בשבוע	72.0	28.0	100.0	86
פעם בחודש	61.9	38.1	100.0	42
פחות מפעם בחודש	59.1	40.9	100.0	21
אף פעם ולא ידוע	40.0	60.0	100.0	10

* לפי דיווח מקבל הגמלה.

84% ממקבלי הגמלה גרים ביישוב שונה מהיישוב שהמוסד נמצא בו. תדירות הביקורים היתה דומה בין שהמקבל גר ביישוב שבו נמצא המוסד ובין שלא.

כ-60% מהמבקרים מגיעים באמצעות רכבם הפרטי. כשליש מן המבקרים מגיעים לביקור באמצעות אוטובוס. כ-13% דווחו שנאלצים לקחת מונית כדי להגיע לביקור. כאשר שאלנו את המבקרים האם קשה להגיע אל נכה לביקור, 60% השיבו כי קשה להם מאוד או קשה במידה מסויימת. יש לציין שגם כאשר דיווחו שקשה להגיע, 50% מהמקבלים הגיעו לביקור פעם בשבועיים לפחות. כצפוי שיעור זה היה גבוה יותר בקרב אלה שדיווחו שאין קושי מיוחד בהגעה (התפלגות מקבלי הגמלה לפי אמצעי תחבורה נמצאת בנספח, לוח מס' 3).

מקבלי הגמלה נשאלו מה הם הקשיים הכרוכים בביקור הנכים. שליש אמרו שאין כלל קשיים הקשורים לביקור. 41% ציינו את המרחק מהבית כקושי. 22% ציינו מצבם הבריאותי, 8% העידו כי קשה להם רגשית לערוך ביקור אצל הנכה (לוח מס' 8).

לוח מס' 8: שיעור מקבלי הגמלה שציינו קשיים בביקור אצל הנכה

שיעור מקבלי הגמלה שציינו את הקושי*	קשיים בביקור הנכה
159	סך הכל
30.6	אין קשיים
41.3	מרחק מהבית
21.8	מצב בריאות המבקר
7.5	קושי רגשי
16.3	קשיים אחרים

* ניתן היה לציין יותר מקושי אחד.

תדירות שיחות טלפון עם המאושפז

נוסף על ביקורים אצל הנכה, שאלנו את מקבלי הגמלה על סוגי קשר אחרים: שיחות טלפון ומכתבים. ב-48% מהמקרים אין שיחות טלפון בין מקבל הגמלה והנכה. מתוך יתר המקרים 71% מקבלים שיחת טלפון פעם בשבוע. העובדים הסוציאליים דיווחו על תדירות שיחות טלפון נמוכה מכך רק במידה מועטה.

יש לציין שלא שאלנו באיזה מקרים יש לנכה טלפון זמין במוסד, והאם המוסד מאפשר לו לשוחח בטלפון.

לוח מס' 9: תדירות שיחות הטלפון לנכה ממקבל הגמלה על פי מקבלי הגמלה והעובדים

הסוציאליים

עויס בלבד רואיין	לדברי העובדים הסוציאליים	לדברי מקבלי הגמלה	תדירות שיחות חטלפון
25	159	159	סך הכל
72.0	46.5	47.8	אין שיחות טלפון
12.0	52.9	49.7	יש שיחות טלפון
8.0	32.8	35.2	פעם בשבוע
-	5.0	4.4	פעם בשבועיים
4.0	15.1	10.1	פעם בחודש או פחות
16.0	0.6	2.5	לא ידוע

מצאנו כצפוי כי כמעט אין קשר טלפוני עם נכים אשר לפי דיווח מקבל הגמלה לא ניתן לתקשר עימם מילולית. ב-27% מהנכים שניתן לתקשר איתם אין קשר טלפוני בינם לבין מקבל הגמלה. אין חלופיות בין ביקורים לבין טלפונים: ככלל, מקבלי גמלה אשר מבקרים באופן תדיר גם יוצרים יותר קשר טלפוני (ראה לוח מס' 4 בנספח).

אשר לאפשרות שהנכה מטלפן אל מקבל הגמלה, מצאנו כי לדברי מקבלי הגמלה 37% מהנכים יוצרים קשר טלפוני ביוזמתם, מתוכם 68% מטלפנים בכל שבוע. העובדים הסוציאליים אימתו נתונים אלה. יש לציין שב-25 המקרים שלא היה אפשר לאתר את מקבל הגמלה כ-72% מהם אינם משוחחים בטלפון עם מקבלי הגמלה.

לוח מס' 10: תדירות שיחות הטלפון מהנכה אל מקבל הגמלה

תדירות	לדברי מקבל הגמלה	לדברי העובד הסוציאלי	עובד סוציאלי בלבד רואיין
סך הכל	159	159	25
הנכה אינו מטלפן	59.1	58.5	72.0
הנכה מטלפן	37.1	40.9	12.0
פעם בשבוע	25.2	25.2	8.0
פעם בשבועיים	3.2	5.6	-
פעם בחודש או פחות	8.7	10.1	4.0
לא ידוע	3.8	0.6	16.0

תוכן הביקור אצל הנכה

נוסף על עצם קיום הביקורים אצל הנכה ומידת תכיפותם, היה חשוב ללמוד ממקבלי הגמלה ומהעובדים הסוציאליים על מהות הביקור ותוכנו: איזו פעילות המתרחשת בעת הביקור והאם הנכה מקבל את הדברים שהוא מבקש ממקבל הגמלה.

לוח מס' 11: שיעור מקבלי הגמלה שדיווחו על פעילויות בעת הביקורי לפי סוג הפעילות

סוג הפעילות	לפי דברי מקבלי גמלה	לפי דברי העובד הסוציאלי	עובד סוציאלי בלבד רואיין
סך הכל (מספרים)	159	159	25
משוחחים ביחד	70.6	73.6	64.0
משוחחים עם			
המטפלים במוסד	25.0	13.2	4.0
משחקים ביחד	13.8	6.9	-
מטיילים בתוך המוסד	51.3	52.8	40.0
מטיילים מחוץ למוסד	40.0	35.2	32.0
פעילות אחרת	2.5	3.8	12.0
לא מבקרים/לא ידוע	8.1	8.2	20.0

* ניתן היה לדווח על יותר מסוג פעילות אחת.

כצפוי רוב המבקרים דיווחו שהם משוחחים עם הנכה (כ-71%), כ-51% דיווחו שהם מטיילים בתוך המוסד, וכ-40% לוקחים את הנכה לטיול מחוץ למוסד (לא היה פירוט לגבי מרחק הטיול מחוץ למוסד). אם נבדוק מה הם דפוסי הפעילות העיקריים, נראה שהדפוס העיקרי הוא שיחה עם הנכה יחד עם טיול בתוך או מחוץ למוסד: ב-35% מהמקרים דווח על שילוב בין 3 הפעילויות. רק 8% דיווחו שאופי הביקור מתבסס על שיחה בלבד. רק במקרה אחד הביקור התמקד רק בשיחה עם עובדי המוסד המטפלים בנכה.

יש לציין כי דיווח העובדים הסוציאליים לגבי מהות הביקור היה דומה לזה של מקבלי הגמלה לגבי היקף הטיולים בתוך ומחוץ המוסד. היו הבדלים לגבי היקף המשחקים עם הנכה. כמו כן העובדים הסוציאליים כנראה לא היו מודעים להיקף השיחות של מקבלי הגמלה עם מטפלים שונים במוסד.

94% ממקבלי הגמלה דיווחו שהם מביאים לנכים דברים כלשהם בעת הביקורים. ב-136 מתוך 160 המקרים אימתו העובדים הסוציאליים את דברי המבקרים כי הם אמנם מביאים לנכה דבר מה בעת הביקור: 90% מביאים דברי אוכל למיניהם, 48% מביאים בגדים, 23% מביאים אביזרים שונים כמו עזרי הליכה, פלאפון, עזרי רחצה, רדיו וכו'.

לוח מס' 12: שיעור המבקרים שדווחו על הבאת חפצים שונים לנכים*

חפץ	מקבלי גמלה	לפי דברי העובד הסוציאלי	עובד סוציאלי בלבד רואיין
סך הכל (מספרים)	159	159	25
בגדים	47.5	35.8	28.0
אביזרים	22.6	22.0	-
אוכל	90.6	84.9	76.0
ספרים, משחקים	4.3	6.9	4.0
אחר	2.5	7.5	12.0
לא ידוע		11.3	24.0

* ניתן היה לדווח על יותר מסוג אחד.

לוח מס' 13: פעילות במהלך הביקור לפי סוג נכות

נכות נפשית	פ י ג ו ר	הפעילות
81.3	75.2	משוחחים ביחד
37.5	26.4	משוחחים עם המטפלים במוסד
6.3	15.5	משחקים ביחד
68.8	54.3	מטיילים בתוך המוסד
6.3	2.3	פעילות אחרת

* פעילות רק לגבי מקבלי גמלה שדיווחו על ביקורים אצל הנכה. ניתן היה לדווח על יותר מפעילות אחת.

לוח מס' 14: שיעור הנכים המגיעים הביתה לביקור לפי תדירות

עובד סוציאלי בלבד רואיין	לדברי העובד הסוציאלי	לדברי מקבלי הגמלה	תדירות הגעת הביתה
25	159	159	סך הכל (מספרים) אינם מגיעים הביתה כלל
40.0	32.7	31.5	סה"כ מגיעים הביתה לביקור
44.0	66.9	68.5	פעם בשבוע
4.0	7.6	8.8	פעם בשבועיים
4.0	14.5	18.2	פעם בחודש
-	12.6	12.6	פעם ב-3 חודשים
4.0	10.1	9.4	פעם בחצי שנה
32.0	22.1	19.4	ופחות
16.0	0.6	-	לא ידוע

כאשר נשאלו מקבלי הגמלה האם הם מביאים את הנכה הביתה לביקור, דיווחו כשליש שאין הנכה מגיע הביתה כלל. כ-27% מן הנכים מגיעים הביתה בתדירות של פעם בשבוע או שבועיים. עבור כ-20% דווח שמגיעים הביתה פעם בחצי שנה או פחות. יש לציין כי לגבי כרבע מן הנכים דיווחו העובדים הסוציאליים על תדירות נמוכה מזו שדיווחו מקבלי הגמלות. לגבי 10 מקרים (6%) דיווח העובד הסוציאלי כי הנכה אף פעם אינו יוצא הביתה, בעוד שמקבלי הגמלה דיווחו על כך (לפי הצלבת הנתונים).

לא נמצא קשר בין תדירות הביקור לבין סוג הליקוי של הנכה. כמו כן לא נמצא קשר בין תדירות הביקור לבין תחושת מקבל הגמלה באיזו מידה ניתן ליצור קשר עם הנכה. כלומר, גם לגבי נכים שאי אפשר ליצור איתם קשר 51 מקרים, מצאנו תדירות ביקור הדומה לכלל הנכים: כמעט ל-50% מהם הביקור האחרון היה כשבוע לפני הראיון.

סיכום

סקר זה בוצע כאמור בעקבות החוסר במידע במוסד לביטוח לאומי על מקבלי הגמלה, השימוש הנעשה בגמלה המועברת אליהם, והיקף הקשר בין מקבל הגמלה לבין המאושפז והצוות המטפל במוסד.

לאור הנתונים שהוצגו לעיל ניתן לציין מספר נקודות חשובות:

- ביקור המשפחה אצל המאושפז: רוב המרואיינים ביקרו את המאושפז בשבועיים האחרונים, הן לפי דיווח שלהם (כ-69%) והן לפי דיווח העובדים הסוציאליים (כ-60%).
 - שימוש בגמלה: מקבלי הגמלה משתמשים בגמלה המועברת אליהם לרכישת ביגוד, אביזרים שונים ואוכל. הדיווח של מקבלי הגמלה בעניין זה דומה לדיווחם של העובדים הסוציאליים המטפלים, אם כי יש מקבלי הגמלה שדיווחו על שימוש בהיקף רחב יותר מזה שדיווחו העובדים הסוציאליים.
 - מחות ותוכן הביקור: ניתן לציין שחלק גדול ממקבלי הגמלה לכל הפחות מנהלים דו-שיח עם המאושפז, ורבים גם ומטיילים אתו במוסד או מחוץ למוסד.
- בסך הכל ניתן לציין שהטיפול הכולל של מקבלי הגמלה הוא סביר, דהיינו מרבית מקבלי הגמלה ומבקרים את המאושפז ומטפלים בו. עם זאת יש מספר גדול למדי של נכים אשר אינם זוכים לביקורים או שזוכים לביקורים לעיתים רחוקות.

נספח

לוח מס' 1: הנכים במוסדות לפי מועד הביקור האחרון: הצלבה בין דיווח מקבל הגמלה לבין דיווח העובד

הסוציאלי

מועד הביקור האחרון לפי העובד הסוציאלי								מועד הביקור האחרון לפי מקבל הגמלה
סך הכול	לפני לא ידוע או אף פעם	לפני שנה	לפני חצי שנה	לפני 3 חודשים	לפני חודש	לפני שבועיים	לפני שבוע	
80	4	0	3	3	8	12	50	לפני שבוע
29	3	0	0	4	6	6	10	לפני שבועיים
26	2	0	0	7	5	7	5	לפני חודש
9	0	1	1	6	0	0	1	לפי 3 חודשים
2	0	0	0	1	0	0	1	לפי חצי שנה
4	0	0	1	1	0	1	1	לפני שנה
9	4	0	1	2	0	1	1	לא ידוע, אף פעם
159	13	1	6	24	19	27	69	סך הכול

ניתוח הלוח לפי מועדי הביקור מראה שיש התאמה בין דיווח העובד הסוציאלי לבין דיווח המקבל ב-71 מקרים (מקרים שנמצאים בהדגשה בלוח). כלומר ב-45% מהמקרים נמצאת התאמה מדויקת בין דיווח העובד הסוציאלי לבין דיווח המקבל. בעוד 54 מקרים, המהווים כ-34%, העובד הסוציאלי מדווח על מועד אחרון רחוק יותר מאשר מדווח ע"י המקבל (מקרים מעל ההדגשה בלוח).

ב-34 מקרים, המהווים כ-21%, העובד הסוציאלי מדווח על מועד קרוב יותר מאשר מדווח ע"י המקבל (מקרים מתחת ההדגשה בלוח).

לוח מס' 2: תדירות ביקורים אצל הנכים: הצלבה בין דיווח מקבל הגמלה לבין דיווח העו"ס

תדירות ביקורים לפי העובד הסוציאלי							תדירות הביקורים לפי מקבל הגמלה
סך הכול	לא ידוע או אף פעם	פחות מפעם בחודש	פעם בחודש	בכל שבועיים	בכל שבוע		
36	1	2	1	8	24	פעם בשבוע	
49	3	6	15	20	5	פעם בשבועיים	
42	1	12	22	5	2	פעם בחודש	
22	0	16	4	2	0	פחות מפעם בחודש	
10	3	4	0	1	2	לא ידוע, אף פעם	
159	8	40	42	36	33	סך הכול	

לוח מס' 2 מראה שב-85 מתוך 153 מקרים, כלומר בכ-53% מהמקרים (המספרים המוצגים בלוח), יש התאמה בין דיווחו של מקבל הגמלה לבין דיווחו של העובד הסוציאלי המטפל בנכה.

ב-49 מקרים נוספים תדירות הביקורים המדווחת ע"י העובד הסוציאלי המטפל נמוכה יותר מתדירות הביקורים המדווחת ע"י מקבלי גמלה (מקרים מעל ההדגשה בלוח). מקרים אלה מהווים כ-31% מהנכים במוסדות (49 מתוך 159).

בעוד 25 מתוך 159 מקרים, מקבל הגמלה מדווח על תדירות נמוכה יותר מאשר זו המדווחת ע"י העובד הסוציאלי. מקרים אלה מהווים כ-16% מן הנכים במוסד (מקרים מתחת ההדגשה בלוח).

לוח מס' 3: מקבלי הגמלה לפי אמצעי התחבורה שבו הם משתמשים כדי להגיע למוסד

אחוזים	מספרים	כלי תחבורה
100.0	159	סך הכול
49.7	9	רכב פרטי בלבד
27.1	43	אוטובוסים בלבד
7.5	12	מונית
2.5	4	רגל
		שילוב של שני כלי תחבורה או יותר
10.7	17	
2.5	4	לא ידוע

לוח מס' 4: מקבלי הגמלה לפי תדירות הביקורים ולפי תדירות הקשר הטלפוני (דיווח המקבל)

תדירות הביקורים							תדירות הקשר הטלפוני (יוזמת המקבל)
סך הכול	לא ידוע	אף פעם	פעם ב-3 חודשים או פחות	פעם בחודש	פעם בשבועיים	פעם בשבוע	
56	1	2	5	14	20	14	פעם בשבוע
7	0	0	1	4	2	0	פעם בשבועיים
16	0	1	5	3	3	4	פעם בחודש
							פעם ב-3 חודשים או פחות
0	0	0	0	0	0	0	
76	2	2	11	21	23	17	אף פעם
4	2	0	0	0	1	1	לא ידוע
159	5	5	22	42	49	36	סך הכול

לוח מס' 5: הנכים לפי תדירות הביקור בבית: הצלבת דיווח המקבל עם דיווח העובד הסוציאלי המטפל

תדירות ביקורים הביתה לפי העובד הסוציאלי								תדירות הביקורים הביתה לפי המקבל
סך הכול	לא ידוע	אינם מגיעים הביתה	פעם בחצי שנה	פעם ב-3 חודשים	פעם בחודש	פעם בשבועיים	פעם בשבוע	
14	0	0	1	0	2	2	9	פעם בשבוע
29	0	1	1	2	6	18	1	פעם בשבועיים
20	0	3	3	3	9	1	1	פעם בחודש
15	0	2	8	3	1	0	1	פעם ב-3 חודשים
31	0	4	19	5	2	1	0	פעם בחצי שנה
49	0	42	3	3	0	1	0	אינם מגיעים הביתה
1	1	0	0	0	0	0	0	לא ידוע
159	1	52	35	16	20	23	12	סך הכול

ניתוח לוח מס' 5 מראה, שנמצאת התאמה בין דיווח העובד הסוציאלי לבין דיווחו של המקבל לגבי 101 מקרים (הדגשה בלוח); כלומר, לגבי 63% מהמקרים.

לגבי 38 מקרים נוספים שמהווים כ-24% מהמקרים, העובד הסוציאלי המטפל מדווח על תדירות נמוכה יותר מאשר עולה מדיווחי המקבלים (מקרים מעל ההדגשה בלוח). נמצאו 10 נכים שלדברי העובד הסוציאלי לעולם לא מגיעים הביתה ולדברי המקבלים מגיעים הביתה.

לגבי 20 מקרים, שהם כ-13% מהמקרים, העובד הסוציאלי מדווח על תדירות גבוהה יותר מאשר מדווח על ידי המקבל (מקרים מתחת ההדגשה בלוח).

ניתן להזמין פרסומים במוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון,
שד' ויצמן 13, ירושלים 91909, טל. 6709579(02)